

Etablering på arbetsmarknaden efter kompletterande utbildning

- personer med utländsk utbildning

Etablering på arbetsmarknaden efter kompletterande utbildning
- personer med utländsk utbildning
Rapport 2021:2

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2021

Författare: Anna Bengtsson, Anders Viberg

Diarienummer: 20111-00490-20

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Tabeller.....	4
Sammanfattning.....	5
Inledning.....	6
Metod.....	7
Rapportens disposition.....	7
Vad är en kompletterande utbildning?.....	8
Syftet med utbildningarna.....	8
Regelverket.....	9
De som studerade.....	10
Hur många fullföljde utbildningarna?.....	14
Tre av fyra fullföljde utbildningen.....	15
Undersökningspopulationen varierar.....	16
Hur många var etablerade?.....	17
Tre av fyra var etablerade.....	17
Skillnader i etablering.....	18
Etableringen ökar med tiden.....	19
I jämförelse med alla examinerade på utbildningarna.....	20
En majoritet var sysselsatta.....	21
Vilka yrken arbetar de inom?.....	22
En majoritet hade matchande yrke.....	22
Kommunal sektor var störst.....	24
Högre mobilitet bland män.....	24
Hur gick det för dem som inte fullföljde?.....	25
Hur ser det ut jämfört med tidigare undersökningar?.....	26
Högst etablering i denna studie.....	26
Bilaga 1: Hur mäts etablering?.....	28
Läsanvisning.....	31
Så görs statistiken.....	31
Förklaringar av vissa begrepp.....	32
Bilaga 2: Fakta om utbildningarna.....	35
Referenser.....	37
Lagar och förordningar.....	38

Tabeller

Följande tabeller finns i en tabellbilaga på webbplatsen www.uka.se

Tabell 1 Antal personer som var registrerade sin sista termin på kompletterande utbildning fördelade per termin 2014/15–2016/17

Tabell 2 Antal personer som var registrerade sin sista termin på kompletterande utbildning fördelade per universitet 2014/15–2016/17

Tabell 3 Antal studenter som fullföljt utbildningen fördelade på avlagt examen, klarat alla kurser, fått legitimation 2014/15–2016/17

Tabell 4 Andel etablerade och antal i undersökningspopulationen 1, 2 och 3 år efter fullföljd utbildning 2014/15–2016/17

Sammanfattning

Under de senaste åren har regeringen ökat satsningen på kompletterande utbildningar för personer med utländsk utbildning. Denna särskilda satsning har Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i uppgift att följa upp genom att redovisa hur etableringen på arbetsmarknaden blir för dem som genomgått en kompletterande utbildning. Uppföljningen i den här rapporten avser kompletterande utbildningar för lärare, jurister, sjuksköterskor, läkare och tandläkare. I baspopulationen på cirka 1 780 studenter ingår de som var registrerade läsåren 2014/15–2016/17. Av dem var 83 procent kvinnor och 17 procent män.

Av dem som fullföljt en kompletterande utbildning 2014/15–2016/17 i de aktuella utbildningarna var 74 procent etablerade efter ett år, det vill säga de hade en god ställning på arbetsmarknaden. 13 procent hade en osäker ställning, vilket innebar en relativt låg arbetsinkomst eller förekomst av arbetslöshet under året. En något lägre andel (11 procent) hade en svag ställning på arbetsmarknaden, det vill säga de hade mycket låg arbetsinkomst samt förekomst av arbetslöshet under stor del av året. 2 procent stod utanför arbetsmarknaden, vilket innebar att de helt saknade arbetsinkomst. Det var nästan samma andel kvinnor som män som var etablerade ett år efter fullföljd utbildning, 74 procent av kvinnorna jämfört med 75 procent av männen.

Etableringsgraden varierade mellan de olika kompletterande utbildningarna. Lärarutbildningen var den klart största av utbildningarna och där var etableringsgraden 73 procent för samtliga efter ett år. Utbildningen till jurist var den minsta och där var 65 procent etablerade på arbetsmarknaden efter ett år. Högst etableringsgrad hade de som genomgått tandläkarutbildningen, där var etableringsgraden 83 procent efter ett år och nästan lika hög, 81 procent, var den för sjuksköterskeutbildningen. Däremot hade läkarutbildningen en något lägre etableringsgrad med 74 procent. Det var också den enda av utbildningarna där kvinnorna hade en högre etablering än männen ett år efter fullföljd utbildning. För kvinnor var andelen etablerade 78 procent och för männen 70 procent.

Andelen etablerade ökade väsentligt med tid efter utbildning. För samtliga ökade etableringen från 74 procent till 84 procent efter två år och till 86 procent efter tre år. Ökningen var större för kvinnor än för män. Tre år efter utbildningen var andelen etablerade kvinnor 87 procent jämfört med 81 procent män.

I jämförelse med de examinerade på motsvarande ordinarie utbildningar tog det något längre tid för de som gick en kompletterande utbildning att etableras, men skillnaden minskade betydligt efter några år.

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har ett övergripande uppdrag av regeringen att följa och redovisa hur olika grupper med examina från högskolan har etablerat sig på arbetsmarknaden efter avslutade studier.¹

I regleringsbrev för 2020 och 2021 har UKÄ fått i särskilt uppdrag att följa och redovisa etablering på arbetsmarknaden för personer med avslutad utländsk utbildning som motsvarar en svensk högskoleutbildning och som har genomgått kompletterande utbildningar i Sverige. Det är de kompletterande utbildningar som har ingått i regeringens särskilda satsningar och finansieras via ett specifikt anslag som ska särredovisas.² Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 mars 2021. Denna rapport utgör en avrapportering av detta uppdrag.

Regeringen har gett ett antal universitet och högskolor i uppdrag att anordna kompletterande utbildningar för personer med avslutade utländska utbildningar. Syftet är att underlätta för personer med utländsk utbildning att få arbete inom sitt yrke på den svenska arbetsmarknaden. De kompletterande utbildningar som ingår i uppföljningen är utbildningar för:

- lärare
- jurister
- sjuksköterskor
- läkare
- tandläkare

Regeringen har också beslutat införa kompletterande utbildningar för ytterligare yrken, men den satsningen är det ännu för tidigt att följa upp. Det har inte gått tillräckligt lång tid för att uppgifter om personernas ställning på arbetsmarknaden ska vara tillgängliga. Sedan 2013 har lärosätena också i uppgift att redovisa antalet studenter som har genomgått utbildningen med godkänt resultat i sina årsredovisningar.

Det är etableringen på arbetsmarknaden för dem som genomgått en kompletterande utbildning i Sverige höstterminen 2014 till vårterminen 2017 som redovisas i denna rapport.

¹ Förordning (2012:810) med instruktion för Universitetskanslersämbetet

² Anslagspost: Kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning, under anslaget *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*

Metod

I den här undersökningen mäter vi etableringen på arbetsmarknaden för dem som har fullföljt en kompletterande utbildning i Sverige läsåren 2014/15–2016/17. När denna rapport skrivs är 2018 det senaste år som SCB har färdigställda uppgifter för sysselsättning, inkomst och yrke.

I populationen ingick 1 779 individer (83 procent kvinnor och 17 procent män), som var registrerade på sin sista termin de aktuella läsåren.

Vi definierar en person som etablerad på arbetsmarknaden det aktuella året om hen är sysselsatt i november månad, har en arbetsinkomst under året som överstiger 241 900 kronor och inte varit arbetslös någon gång under året. Definitionen avser alltså personer som har en god ställning på arbetsmarknaden.

Grunden till vår uppföljning består av SCB:s longitudinella integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA). Där finns uppgifter om samtliga individer som var folkbokförda i Sverige respektive år, bland annat födelseregion, sysselsättning, inkomster och yrke. Mer om metoden finns att läsa i bilaga 1 *Hur mäts etablering?*

Rapportens disposition

Rapporten börjar med en översikt över de kompletterande utbildningarna som ingår. Därefter beskrivs hur populationen i undersökningen har avgränsats. Resultatdelen i rapporten är sedan indelad i två huvuddelar. Den första delen handlar om hur många av de som genomgått en kompletterande utbildning som var etablerade och hur det såg ut för de olika utbildningarna. Den andra resultatdelen handlar om vad som kännetecknade dem som var etablerade på arbetsmarknaden, bland annat vilka yrken de hade och vilka sektorer de arbetade inom.

Sist i rapporten finns två bilagor. *Hur mäts etablering?* och *Fakta om utbildningarna*.

På webbplatsen www.uka.se finns det även en mer detaljerad tabellbilaga till rapporten.

Vad är en kompletterande utbildning?

Genom kompletterande utbildning ges personer med avslutad utländsk utbildning en möjlighet att komplettera sina kunskaper för att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Avsikten är att studenterna ska kunna komplettera den utbildning de har, inte att de ska läsa in ytterligare en hel högskoleutbildning i Sverige. Det är bara för vissa specifika yrkesgrupper som kompletterande utbildningar anordnas.

Utbildningarna finansieras via en särskild anslagspost, Kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning, under anslaget *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*. Nivån på anslaget har ökat betydligt. 2012 låg anslaget på 51 miljoner kronor och 2021 hade det ökat till över 263 miljoner kronor.

Kompletterande utbildningar har funnits sedan början av 1990-talet. Då var det bland annat enskilda institutioner på lärosäten som på uppdrag av länsarbetsnämnder anordnade olika typer av kompletterande högskoleutbildningar.³ I sin nuvarande form har kompletterande utbildningar funnits sedan 2007. Se mer i bilaga 2, *Fakta om utbildningarna*.

Från 2016 har en stor utbyggnad av den kompletterande utbildningen skett, både vad gäller antalet studenter i utbildning och utbudet av olika kompletterande utbildningar. Till exempel finns det numera kompletterande utbildningar även för biomedicinska analytiker, socionomer och ingenjörer. Dessa ingår dock inte i uppföljningen då det ännu inte gått tillräckligt lång tid för att det ska vara möjligt att följa upp deras etablering på arbetsmarknaden.

Syftet med utbildningarna

Syftet med utbildningarna är att tillvarata kunskap och kompetens som har inhämtats i andra länder än i Sverige och att fler personer med utländsk utbildning kan få ett arbete i nivå med sina färdigheter.⁴ I normalfallet ska arbetsgivare i Sverige kunna anställa personer med utländsk utbildning utan att dessa ska behöva komplettera sin utbildning. Det kan dock i vissa fall finnas hinder som försvårar för dessa personer att utöva ett yrke som den utländska utbildningen är relevant för i Sverige. Det kan också finnas behov av speciella kunskaper för att en

³ Utvärdering av kompletterande utbildning för akademiker med utländsk examen, Stockholms universitet (2018)

⁴ Den öppna högskolan, Regeringens proposition (2001)

person ska kunna utöva yrket i Sverige. Komplettering av den utländska utbildningen genom svensk högskoleutbildning kan vara ett sätt att underlätta etableringen på arbetsmarknaden för dessa personer. Om en person behöver läsa en hel svensk högskoleutbildning ska det emellertid ske inom ramen för den vanliga högskoleutbildningen.

I budgetpropositionen 2014 motiverar regeringen satsningen på kompletterande utbildning för bristyrken med att utrikes födda har svårare att hitta ett arbete som motsvarar deras kompetensnivå. Kompletterande högskoleutbildning för akademiker med utländsk examen har visat sig underlätta deras inträde på arbetsmarknaden på rätt kompetensnivå.

Regelverket

Reglerna som gäller för de kompletterande utbildningarna finns i förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning. Förordningen ändrades dock den 1 januari 2019 men det är de tidigare bestämmelserna som redovisas här eftersom det var de som gällde under den aktuella uppföljningsperioden. Utbildningen ska enligt förordningen planeras med hänsyn till varje students tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet. Lärosätena ska således anpassa utbildningen efter studenternas kompetens. Den sammanlagda omfattningen av utbildningen får vara högst 120 högskolepoäng.

Den som vill arbeta som lärare, jurist, sjuksköterska, läkare eller tandläkare i Sverige och som har en utländsk utbildning från ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz omfattas av bestämmelser i lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer. För alla reglerade yrken finns en behörig myndighet i Sverige som prövar ansökan. En del av dem som ansöker om erkännande behöver komplettera sin utbildning.⁵

De som har en utländsk utbildning från ett land utanför EES eller i Schweiz omfattas inte av lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer. Även dessa ska dock vända sig till behörig myndighet, som gör en bedömning av hur mycket de eventuellt behöver komplettera sina yrkeskvalifikationer för att få utöva yrket.⁶ Kompletterande utbildning kan vara ett sätt att få svensk legitimation. Ytterligare ett alternativ är att söka in till ordinarie högskoleutbildning och tillgodoräkna sig sin utländska utbildning för att sedan läsa till en svensk examen.

⁵ Förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer

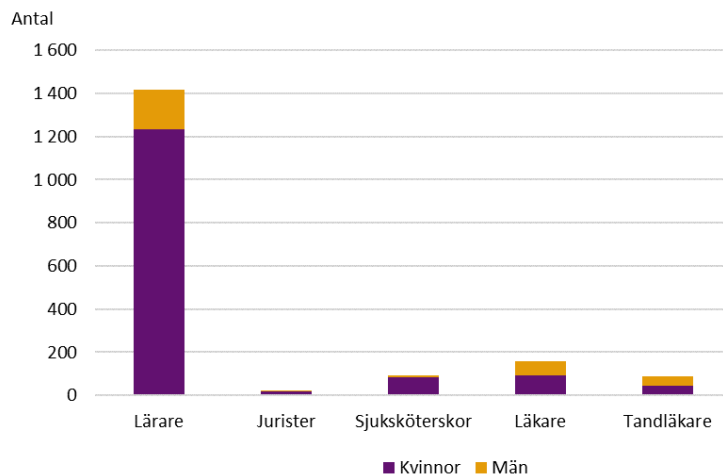
⁶ Patientsäkerhetsförordning (2010:1369)

De som studerade

I detta avsnitt ges en bild av vilka som studerade en kompletterande utbildning under undersökningsperioden och hur stor del de kompletterande utbildningarna utgör av de motsvarande ordinarie högskoleutbildningarna.

Flest kvinnor

Läsåren 2014/15–2016/17 var 1 779 personer registrerade på sin sista termin i kompletterande utbildningar på de aktuella utbildningarna. Att flera läsår slås samman gör att underlaget blir tillräckligt stort för att göra beräkningar. Notera att det här även ingår studenter som inte fullföljde sin utbildning. En majoritet var kvinnor, 83 procent i jämförelse med 17 procent män.

Figur 1 Antal studenter som var registrerade på sin sista termin i kompletterande utbildning 2014/15–2016/17

Läro utbildningen var den klart största med över 1 400 registrerade studenter, vilket utgjorde 79 procent av det totala antalet.

Tabell 1 Antal studenter som var registrerade sin sista termin 2014/15–2016/17

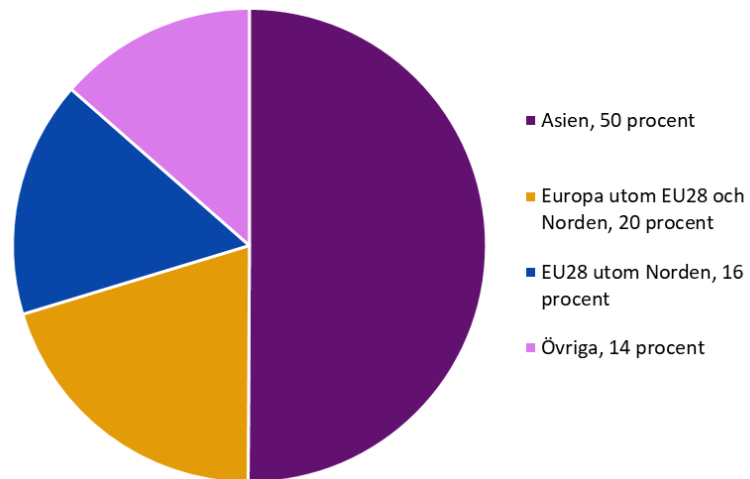
	Kvinnor	Män	Totalt
Lärare	1 231	184	1 415
Jurister	20	5	25
Sjuksköterskor	84	9	93
Läkare	91	67	158
Tandläkare	43	45	88
Samtliga	1 469	310	1 779

Sett över de tre läsåren som ingår i undersökningen, verkar antalet studenter öka successivt. Det ligger också i linje med de ökade resurserna som regeringen tillfört de kompletterande utbildningarna.

För en uppdelning per termin se tabell 1 i tabellbilagan på www.uka.se.

Hälften av studenterna kom från Asien

De som gick en kompletterande utbildning kom från olika delar av världen och studenternas födelseland kan delas in i geografiska regioner. Av sekretesskäl görs inte indelningen på lägre nivå än så. Norden (utom Sverige) bildar en egen region, se tabellen nedan.

Figur 2 Andel personer som var registrerade på sin sista termin fördelade efter geografisk region 2014/15–2016/17

Hälften av studenterna kom från Asien, vilket till exempel innefattar Syrien. Därefter följde Europa utom EU28 och Norden med 20 procent samt EU28 utom Norden med 16 procent. Det betyder att 86 procent av studenterna kom från dessa tre regioner i världen.

Tabell 2 Antal registrerade studenter fördelade per utbildning och födelseland indelade i geografiska regioner 2014/15–2016/17

	Kvinnor	Män	Totalt
Asien	721	170	891
Europa utom EU28 och Norden	329	31	360
EU28 utom Norden	253	34	287
Afrika	39	37	76
Sydamerika	64	9	73
Sverige	36	16	52
Nordamerika	13	11	24
Sovjetunionen	8
Norden utom Sverige	7
Oceanien
Samtliga	1 469	310	1 779

Könsfördelningen var i stort sett lika skev inom de olika geografiska regionerna som för det totala antalet studenter. Exempelvis var det 81

procent kvinnor och 19 procent män bland studenterna från Asien. Det fanns dock två undantag, både Afrika och Nordamerika hade en jämn könsfördelning bland studenterna. Det var dock få studenter från dessa regioner.

Ett femtiotal studenter hade födelseland Sverige. Det beror troligen på att regelverket är utformat så att även svenska studenter med en utländsk utbildning kan antas till kompletterande utbildning. Detta har uppmärksammats som ett problem av bland annat Stockholms universitet.⁷ Se också bilaga 2, *Fakta om utbildningarna*.

Flest studenter vid Stockholms universitet

Det var sju lärosäten som gav kompletterande utbildning för de aktuella utbildningarna, och Stockholms universitet var störst med drygt 800 av totalt 1 780 registrerade studenter. Där dominerade lärarstudenterna. Göteborgs universitet var näst störst med knappt 340 studenter varav hälften var lärarstudenter. Därefter kom Malmö universitet (dåvarande Malmö högskola) med 260 studenter, alla på lärarutbildningar. Karolinska Institutet med utbildningar inom hälso- och sjukvård och Linköpings universitet med lärar- och läkarstudenter hade omkring 140 studenter vardera. Umeå universitet och Örebro universitet hade omkring 35 lärarstudenter vardera.

Tabell 3 Antal personer som var registrerade på sin sista termin per utbildning och högskola 2014/15–2016/17

	Lärare	Jurister	Sjuksköterskor	Läkare	Tandläkare	Totalt
Stockholms universitet	808	21				829
Göteborgs universitet	170	4	66	57	40	337
Malmö universitet	260					260
Karolinska institutet			27	67	48	142
Linköpings universitet	106			34		140
Umeå universitet	38					38
Örebro universitet	33					33
Samtliga	1 415	25	93	158	88	1 779

För uppgifter fördelade på kön se tabell 2 i tabellbilagan på www.uka.se.

Hur stor andel motsvarade de kompletterande utbildningarna av utbildningarna totalt?

Om antalet studenter som fullföljde en kompletterande utbildning (1 350 av 1 780 studenter⁸) läsåren 2014/15–2016/17 jämförs med antalet examinerade på de ordinarie utbildningarna i Sverige under samma tid utgjorde de små andelar. Undantaget är tandläkare, där motsvarade de som fullföljt en

⁷ Stockholms universitet, Årsredovisning 2017

⁸ Hur vi definierar fullföljde beskrivs i nästa avsnitt, *Hur många fullföljde utbildningarna?*

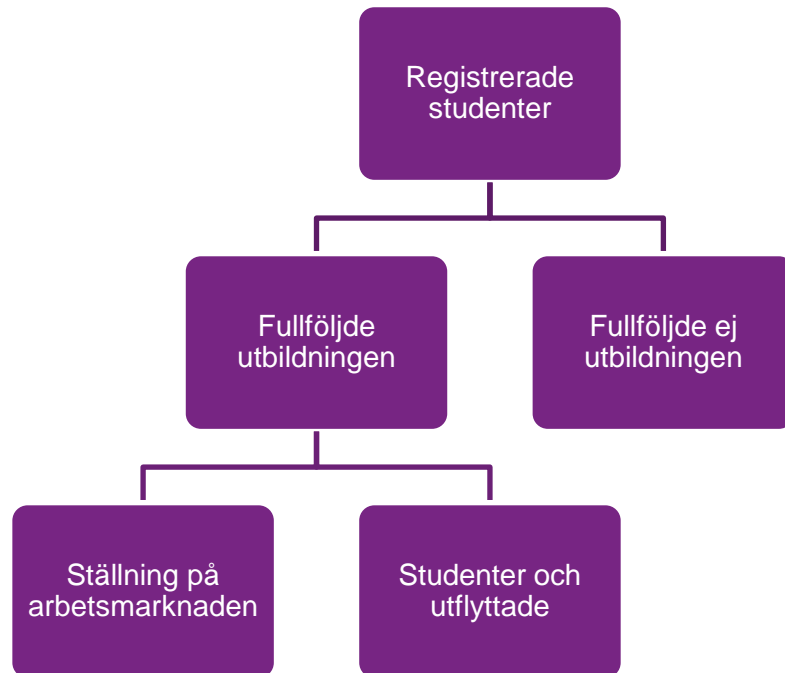
kompletterande utbildning 11 procent av alla examinerade tandläkare. För sjuksköterskor var det bara en procent av det totala antalet examinerade.

Tabell 4 Andel (procent) studenter som fullföljt en kompletterande utbildning av det totala antalet examinerade studenter per utbildning i Sverige 2014/15–2016/17

	Kvinnor	Män	Totalt
Lärare	7	2	6
Jurister	1	0	0
Sjuksköterskor	1	0	1
Läkare	4	3	4
Tandläkare	9	16	11

Hur många fullföljde utbildningarna?

Det finns vissa svårigheter med att avgöra om en person som genomgått en kompletterande utbildning också har fullföljt utbildningen, det vill säga om de ska ingå i populationen. Det finns uppgifter på registrerade studenter i kompletterande utbildning i universitets- och högskoleregistret men däremot finns det inga uppgifter om huruvida personen har fullföljt utbildningen. Syftet med denna studie är dock att följa upp hur det har gått för de studenter som genomfört utbildningen. De som valt att hoppa av utbildningen ska inte ingå i uppföljningen, eftersom resultatet då inte säger något om utbildningarna. Därmed är det av stor vikt att populationen blir så rättvisande som möjligt.

UKÄ har tillsammans med SCB utarbetat ett antal kriterier för vad som ska räknas som fullföljd utbildning. Uppföljningspopulationen avgränsas genom att vi använder en kombination av uppgifter. Till gruppen som har slutfört utbildningen räknar vi de som tagit examen (för de grupper för vilka detta finns tillgängligt), har erhållit en legitimation eller har tagit samtliga poäng på de kurser inom den kompletterande utbildningen som de har varit registrerade på.

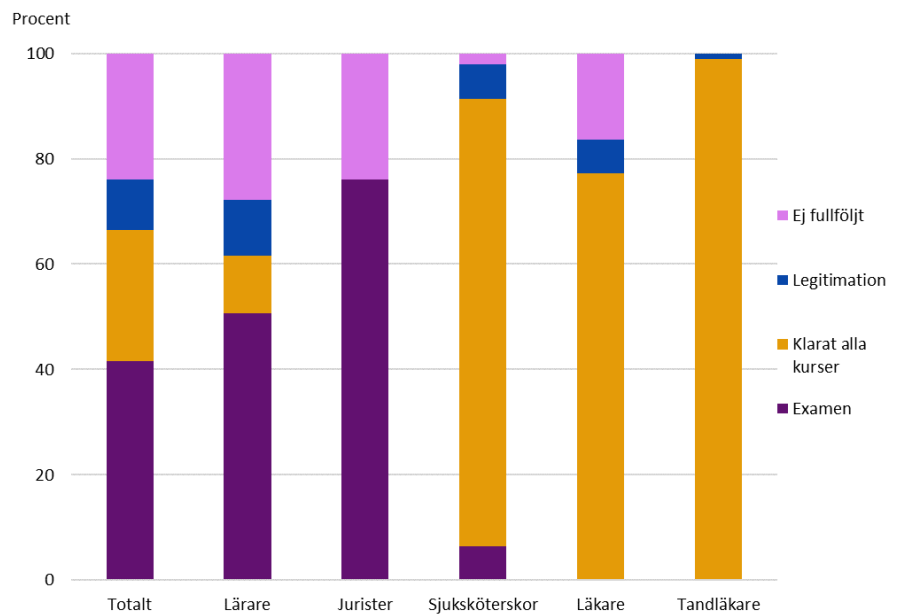
Uppgifter om vilka som avlagt examen respektive erhållit legitimation kan hämtas från olika register medan uppgifter om vilka som klarat alla kurser är en bedömning. En student kan ha klarat alla poäng i kurserna och därmed enligt vår definition anses ha fullföljt en kompletterande

utbildning trots att det finns kurser som ingår i utbildningen men som inte har påbörjats.

Fullföljt utbildningen:

- examen
- klarat alla kurser studenten varit registrerad på
- legitimation

Högst andel som inte fullföljde utbildningen, cirka 30 procent, var det bland dem som gick den kompletterande lärarutbildningen.

Figur 3 Andel per utbildning som avlagt examen, klarat alla kurser, fått legitimation och ej fullföljt utbildningen

För uppgifter fördelade på kön se tabell 3 i tabellbilagan på www.uka.se.

Tre av fyra fullföljde utbildningen

Enligt UKÄ:s avgränsningar var det drygt 75 procent, eller 1 350 av 1 780 registrerade studenter som fullföljde sin utbildning. Av dem var 83 procent kvinnor och 17 procent män.

Av de som räknades till gruppen fullföljd utbildning hade 55 procent avlagt examen, 33 procent klarat alla poäng på kurserna och 12 procent erhållit legitimation. Eftersom det kan ta tid kan naturligtvis en högre andel ha erhållit legitimation i ett senare skede.

Bland juriststudenter är det 100 procent och bland lärarstudenter 70 procent som har avlagt examen. I övriga utbildningar har ingen eller få examinerats. Bland dessa är kategorin ”klarar alla kurser” vanligast. I princip ska det inte gå att få en examen efter kompletterande utbildning

för vårdutbildningarna. De enstaka fallen bland sjuksköterskorna har förmodligen tagit examen på annat sätt i utbildningssystemet.

När populationen är avgränsad, räknas sedan de personer bort som har fortsatt studera eller är utflyttade och då återstår det som vi kallar undersökningspopulationen.

Undersökningspopulationen varierar

Uppföljningen av undersökningspopulationen har skett ett, två och tre år efter den senaste terminen som personerna har varit registrerade. När uppföljningen görs ett år efter examen blir populationen de som fullföljde utbildningen under de tre läsåren 2014/15, 2015/16 och 2016/17, efter två år blir populationen läsåren 2014/15 och 2015/16 och efter tre år blir populationen läsåret 2014/15. Det blir alltså betydligt färre studenter som går att följa upp tre år efter utbildningen, jämfört med ett år efter utbildningen.

Tabell 5 Antal personer i undersökningspopulationerna 1, 2 och 3 år efter fullföljd utbildning 2014/15–2016/17

	1 år	2 år	3 år
Samtliga	1 107	746	411
Kvinnor	907	620	349
Män	200	126	62

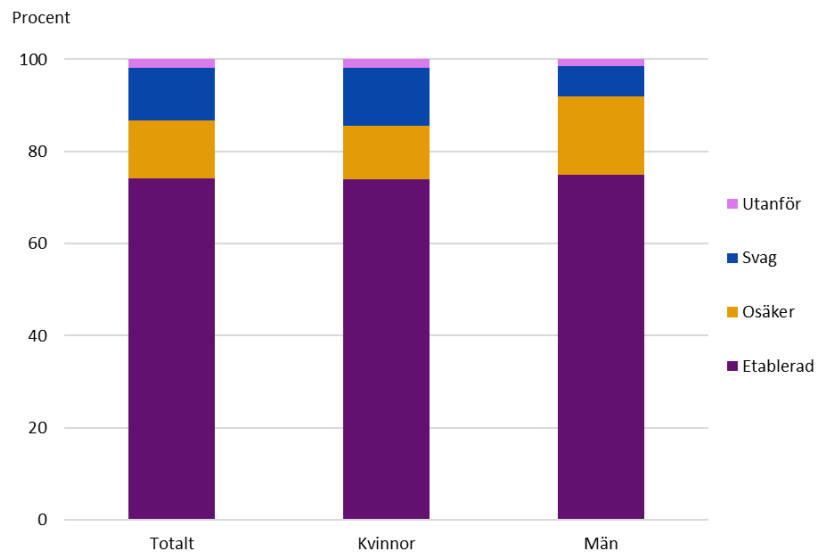
Detta medför att det blir få personer kvar i vissa grupper av undersökningspopulationen, vilket tabell 6 visar. Det innebär att det dels inte går att redovisa etableringsgraden för vissa utbildningar, dels att resultaten för grupper med få individer bör tolkas med försiktighet.

Hur många var etablerade?

I detta avsnitt redogör vi bland annat för hur stor andel av de som genomgått en kompletterande utbildning som var etablerad och hur det såg ut för de olika utbildningarna.

Tre av fyra var etablerade

Av dem som fullföljt en kompletterande utbildning i de aktuella utbildningarna var 74 procent etablerade efter ett år, det vill säga de hade en god ställning på arbetsmarknaden. 13 procent hade en osäker ställning, vilket innebar en relativt låg arbetsinkomst eller förekomst av arbetslöshet under året. Därefter hade 11 procent en svag ställning på arbetsmarknaden, det vill säga de hade mycket låg arbetsinkomst och förekomst av arbetslöshet under året. 2 procent stod utanför arbetsmarknaden, vilket innebar att de helt saknade arbetsinkomst.

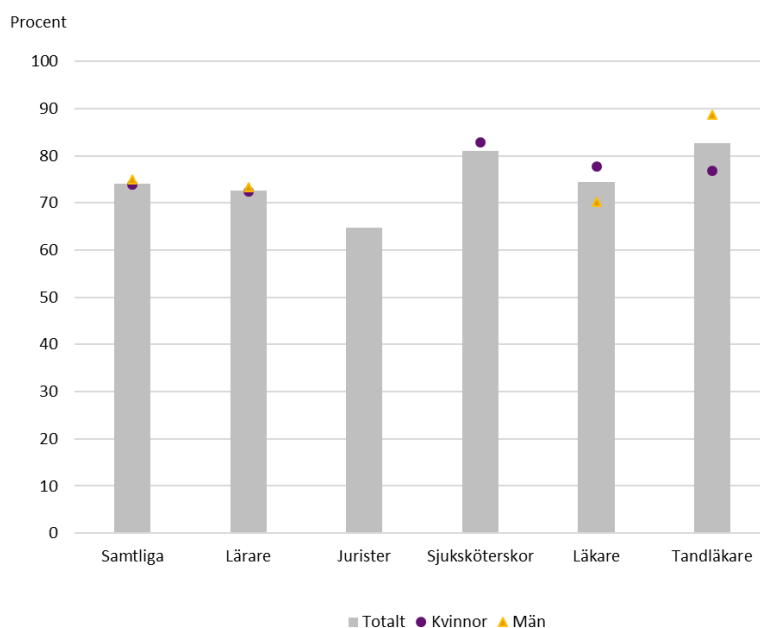
Figur 4 Arbetsmarknadsställning ett år efter fullföljd utbildning 2014/15–2016/17

Det var nästan lika stor andel kvinnor som män som var etablerade ett år efter fullföljd utbildning. Däremot var det något fler män än kvinnor som befann sig i en osäker ställning medan kvinnorna i stället hade en högre andel med svag ställning. Det var 2 procent av både kvinnor och män som befann sig utanför arbetsmarknaden.

Skillnader i etablering

Det rådde relativt stora skillnader i etablering beroende på vilken av de kompletterande utbildningarna en person genomgått.⁹

Läroutbildningen var den klart största av utbildningarna. För samtliga var etableringen 73 procent efter ett år. Det var ingen skillnad mellan kvinnor och män.

Figur 5 Andel etablerade efter ett år per utbildning 2014/15–2016/17

Utbildningen till jurist var den minsta och för de 17 personer som ingick i populationen var 65 procent etablerade på arbetsmarknaden efter ett år. Etableringen per kön redovisas inte då antalet personer var för få.

För sjuksköterskeutbildningen var etableringen 81 procent efter ett år. Kvinnornas etablering låg på 83 procent, medan etableringen för män inte redovisas då de var för få.

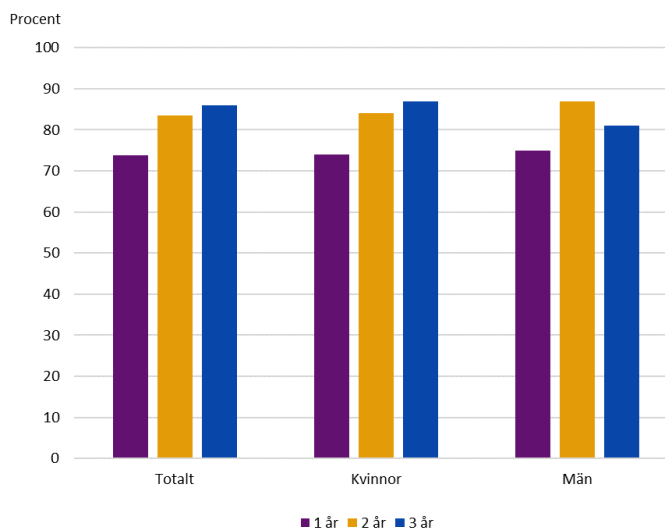
Etableringen efter läkarutbildningen låg på 74 procent. Det var en viss skillnad mellan könen, 78 procent av kvinnorna var etablerade i jämförelse med 70 procent av männen.

Totalt sett låg etableringen på 83 procent för utbildningen till tandläkare. Här hade männen en betydligt högre etablering än kvinnorna ett år efter fullföljd utbildning, 89 procent i jämförelse med 77 procent för kvinnorna.

⁹ Etableringen redovisas i regel endast för grupper med minst 20 individer. För utbildningen till jurist gör vi ett undantag och redovisar gruppen, trots att undersökningspopulationen endast uppgår till 17 personer.

Etableringen ökar med tiden

För samtliga steg etableringsgraden successivt med tid efter utbildning. Störst var ökningen mellan ett och två år efter utbildningen. Då ökade etableringsgraden med 10 procentenheter, från 74 till 84 procent. Därefter avtog ökningstakten, och efter tre år var etableringsgraden 86 procent.

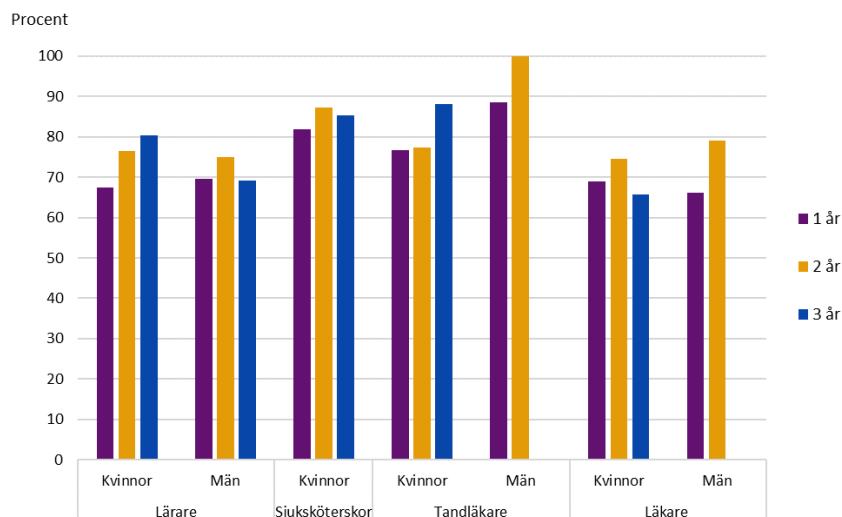

Figur 6 Andel etablerade ett, två och tre år efter fullföljd utbildning 2014/15–2016/17

Mönstret går igen för kvinnorna som fullföljt utbildningarna, men däremot inte för männen. De har något överraskande i stället en minskning av etableringsgraden efter tre år. En förklaring till detta är att det är så pass få personer i den gruppen som kan följas upp, se avsnittet *Undersökningspopulationen varierar*. En minskad etableringsgrad behöver inte automatiskt innebära att det gått sämre för denna grupp. Det kan i stället bero på att några personer som varit etablerade till exempel väljer att flytta utomlands eller börja studera.

Totalt sett ökade etableringsgraden med tid efter examen för alla utbildningar mellan ett och två år efter fullföljd utbildning. För de som gått juristutbildningen samt män som gått sjuksköterskeutbildningen var emellertid antalet för litet för att kunna redovisas.

När det gått tre år efter fullföljd utbildning blir resultaten något mer varierande, vilket som tidigare nämnts har att göra med att gruppen som kan följas upp då blir betydligt mindre.

Figur 7 Andel etablerade ett, två och tre år efter fullföljd utbildning 2014/15–2016/17 per utbildning

För dem som genomgått en lärarutbildning ökade andelen etablerade bland kvinnorna från 67 till 80 procent mellan två och tre år efter utbildningen, medan den sjönk bland männen från 70 till 69 procent. Även för sjuksköterskorna minskade andelen etablerade kvinnor från 87 till 85 procent. Männen var för få för att redovisas.

För mera detaljerade uppgifter se tabell 4 i tabellbilagan på www.uka.se.

I jämförelse med alla examinerade på utbildningarna

UKÄ och tidigare Högskoleverket har under en lång tid följt upp alla examinerade i högskolan på grundnivå och avancerad nivå med avseende på etablering på arbetsmarknaden.

I jämförelse med alla examinerade på de aktuella utbildningarna visar resultaten vid den första jämförelsetidpunkten (1–1,5 år) genomgående en klart högre andel etablerade för de som genomgått den ordinarie utbildningen (85 procent) i jämförelse med de som genomgått en kompletterande utbildning (74 procent).

Tabell 6 Andel (procent) etablerade kvinnor och män 1–1,5 år av de ordinarie utbildningarna för 2014/15–2016/17

	Kvinnor	Män	Totalt
Lärare	85	86	86
Jurister	79	76	78
Sjuksköterskor	89	92	89
Läkare	83	87	85
Tandläkare	83	80	82
Samtliga	85	85	85

Efter tre år har emellertid resultaten i etablering i stort sett jämnats ut. Då är etableringsgraden för de ordinarie utbildningarna 90 procent, jämfört med 86 procent för de kompletterande utbildningarna.

Det finns emellertid betydliga skillnader mellan hur uppföljningen görs mellan dessa två grupper. Resultaten blir därmed inte helt jämförbara eftersom de vanliga utbildningarna följs upp läsårsvis och de kompletterande utbildningarna per termin. Det blir därmed en något längre uppföljningsperiod för de vanliga utbildningarna i jämförelse med de kompletterande utbildningarna, vilket innebär en längre tid för individerna att hinna etableras. Exempelvis följs en person som fullföljt en kompletterande utbildning höstterminen 2014 upp i november 2015, vilket ger en uppföljningsperiod på omkring ett år. För de som gått en vanlig utbildning och examinerats under läsåret 2014/15 blir uppföljningstidpunkter november 2016. Därmed blir uppföljningsperioden 1,5 år för vissa i den gruppen, vilket delvis förklarar den högre andelen etablerade.

Det finns också en skillnad mellan hur populationerna avgränsas i uppföljningarna. En avlagd examen är ett tydligt mått på när utbildningen är avslutad men som tidigare nämnts finns det inte någon motsvarande uppgift för de som fullföljt en kompletterande utbildning. Vi kan dock konstatera att det visserligen tar något längre tid för dem som genomgått en kompletterande utbildning att etablera sig på arbetsmarknaden än för dem som tagit en motsvarande svensk examen, men skillnaden minskar betydligt efter något år.

En majoritet var sysselsatta

Det finns flera sätt att mäta hur det går på arbetsmarknaden. Förutom måttet etablerade kan också andelen sysselsatta redovisas. Med sysselsatt menas här en person som utfört förvärvsarbete, antingen som egen företagare eller som anställd, motsvarande en timme per vecka under november månad det aktuella året. Detta mått är med andra ord inte lika strikt som etableringsmålet.

Andelen sysselsatta var också betydligt högre än andelen etablerade. För de som genomgått en kompletterande utbildning var andelen 90 procent, med 92 procent för kvinnor och 90 procent för män. Räknar man i stället ut hur många som var sysselsatta (och alltså hade arbetsinkomst) vid någon tidpunkt under året, blir andelen 98 procent.

Vilka yrken arbetar de inom?

I följande avsnitt presenteras vad som kännetecknade dem som var etablerade på arbetsmarknaden efter fullföljd kompletterande utbildning. Vi redovisar vilka yrken de hade och vilken sektor de arbetade inom samt om de var mobila eller inte, det vill säga i hur stor grad de var yrkesverksamma inom samma län där de studerade.

En majoritet hade matchande yrke

Utbildningarna i denna uppföljning är alla ämnade för relativt specifika yrken. Men hur många av de som fullföljt utbildningarna och är etablerade på arbetsmarknaden arbetade i ett yrke som överensstämmer med (matchar) utbildningen? För att bedöma hur många från respektive kompletterande utbildning som har ett matchande yrke redovisas de vanligaste yrkena för respektive utbildning.

I vilken grad en etablerad persons yrke matchar den kompletterande utbildningen varierade mellan utbildningarna. Vårdutbildningarna har till viss del en högre grad av matchning mellan utbildning och yrke än utbildningarna till lärare och jurist. Högst matchning var det för sjuksköterskor, där arbetade 93 procent av de som var etablerade inom det yrket.

Även för dem som genomgått tandläkarutbildningen var matchningen mycket hög, 92 procent.

Av de studenter som genomgått läkarutbildningen och var etablerade var 83 procent verksamma som läkare. Inom denna grupp saknades det emellertid uppgifter i yrkesregistret för mer än en tiondel. Denna grupp skulle också kunna arbeta som läkare, så resultatet av matchningen för den kompletterande läkarutbildningen bör tolkas med försiktighet.

Av de etablerade som gått lärarutbildningen arbetade 65 procent som grundskollärare, fritidspedagoger eller förskollärare. För kvinnor var andelen 68 procent medan andelen för männen var betydligt lägre, 49 procent. Utöver de 65 procent som beskrivs ovan arbetade 8 procent som pedagoger med teoretisk specialistkompetens och 6 procent arbetade som gymnasielärare. Sammanlagt arbetade alltså kring 80 procent inom ett läraryrke.

För de etablerade från juristutbildningen var 38 procent verksamma inom yrket jurist och 23 procent var verksamma inom yrken som kategoriserades som organisationsutvecklare, utredare och HR-specialister m.fl. Matchningen var alltså lägst för dem som genomgått juristutbildningen, men samtidigt var denna grupp liten.

Tabell 7 De vanligaste yrkena för de som etablerats ett år efter fullföljd utbildning 2014/15–2016/17. Procent.

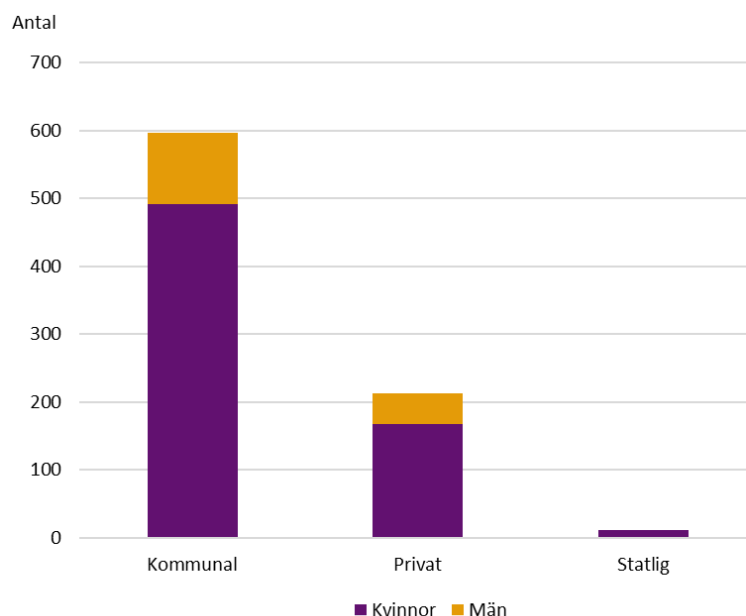
	Kvinnor	Män	Totalt
Lärare			
Grundskollärare, fritidspedagoger och förskollärare	68	49	65
Andra pedagoger med teoretisk specialistkompetens	8	10	8
Barnskötare och elevassistenter m.fl.	6	9	7
Gymnasielärare	6	9	6
Övriga yrken	10	23	12
Okänt	2	2	2
Totalt	100	100	100
Jurister			
Jurister	38
Organisationsutvecklare, utredare och HR-specialister m.fl.	23
Övriga yrken	31
Okänt	8
Totalt	100
Sjuksköterskor			
Sjuksköterskor	92	..	93
Övriga yrken	8	..	7
Totalt	100	..	100
Läkare			
Läkare	75	93	83
Övriga yrken	7	2	5
Okänt	18	5	13
Totalt	100	100	100
Tandläkare			
Tandläkare	88	95	92
Övriga yrken	6	5	6
Okänt	6	0	3
Totalt	100	100	100

Vid en analys på tre års sikt blir det ungefär samma grad av matchning mellan utbildning och yrke. Samtidigt blir grupperna som kan följas upp då relativt små.

Yrkesuppgifterna hämtas från SCB:s yrkesregister. Det behövs minst fem personer i en grupp för att yrke ska redovisas i denna studie. Företag med en anställd och egenföretagare finns bara med i mycket begränsad omfattning i yrkesregistret och projektanställda saknas till exempel helt. Det är anledningen till den relativt stora kategorin Okänt i tabellen ovan.

Kommunal sektor var störst

Arbetsmarknaden delas in i sektorer där universitet och högskolor samt statlig förvaltning ingår i statlig sektor. Den kommunala sektorn kan redovisas som en sektor eller delas in i primärkommunal förvaltning och landsting. I privat sektor ingår privata, statliga och kommunala företag.

Figur 8 Antal etablerade kvinnor och män ett år efter fullföljd utbildning fördelat på sektor 2014/15–2016/17

Uppföljningen visar att ett år efter fullföljd utbildning återfanns omkring 70 procent av både kvinnorna och männen som var etablerade inom kommunal sektor. Det är ett väntat resultat med tanke på att kommuner är stora arbetsgivare både inom hälso- och sjukvård och utbildning. Bland kvinnorna arbetade 25 procent av de etablerade inom privat sektor och av männen 29 procent. Inom statlig sektor arbetade bara omkring två procent av kvinnorna och inga män.

Högre mobilitet bland män

Hur många av de etablerade var det då som blev kvar och arbetade i närområdet och hur många arbetade i ett annat län?

Beräkningarna visar att omkring en fjärdedel av de etablerade hade flyttat eller arbetade i ett annat län än det län där lärosätet var beläget. Mobiliteten var högre bland män än bland kvinnor, 37 respektive 24 procent.

Tabell 8 Mobilitet bland studenter ett år efter fullföljd utbildning 2014/15–2016/17

	Kvinnor	Män	Totalt
Flyttat	160	55	215
Stannat kvar	510	95	605
Mobilitet (%)	24	37	26

Mobilitet kan beräknas på flera sätt och i denna rapport jämförs det länet för lärosäte som studenten var registrerad på med var arbetsstället fanns ett år efter utbildningen. Mobilitet anses ha ägt rum om arbetsstället fanns i ett annat län än lärosätet. Till exempel räknas det som mobilitet om en student har fullföljt en kompletterande utbildning vid Göteborgs universitet men arbetade i Jönköpings län. Vi har heller inte tagit någon hänsyn till om studierna skedde på distans eller var studenterna bodde innan studierna påbörjades.

Hur gick det för dem som inte fullföljde?

Som tidigare visats var det en grupp som inte fullföljde utbildningen. Totalt sett var det 427 personer (343 kvinnor och 84 män), som inte fullföljde sin utbildning enligt vår definition. Hur gick det då för den gruppen? En del valde att fortsätta studera, 14 procent återfanns i studier ett år efter att de varit registrerade sin sista termin på utbildningen. Av de övriga hade 75 procent någon koppling till arbetsmarknaden och 9 procent stod helt utanför.

Om man i stället för koppling till arbetsmarknaden mäter etablering var det 54 procent av dem som inte fullföljt utbildningen som var etablerade ett år efter senaste registreringstermin. Bland kvinnorna var andelen 53 procent och bland männen var andelen 61 procent.

Störst andel som inte fullföljde sina studier, nästan 30 procent, var det bland lärarna. I den gruppen var den vanligaste yrkeskategorin ändå lärare. En trolig förklaring är att de som inte fullföljt utbildningen arbetar som obehöriga lärare.

Av läkarna var det 16 procent som inte fullföljde utbildningen. Den gruppen verkar ha det svårare på arbetsmarknaden, där stod 39 procent utanför arbetsmarknaden.

Hur ser det ut jämfört med tidigare undersökningar?

För att ge en bredare bild av de kompletterande utbildningarna ger detta kapitel en översikt över resultaten från tidigare studier.

Högst etablering i denna studie

UKÄ har även tidigare följt upp personer som fullföljt kompletterande utbildning och den senaste rapporten kom 2019. Det var samma yrkesgrupper som följdes upp då. Observera att uppföljningarna är delvis överlappande, läsåret 2014/15 ingår i båda. Anledningen är att det måste finnas ett tillräckligt stort antal personer i undersökningspopulationen för att materialet ska gå att bryta ned per utbildning.

I uppföljningen som gjordes 2019 var det cirka 1 200 studenter som fullföljde sin utbildning under läsåren 2012/13–2014/15. Av dessa var 71 procent av kvinnorna och 67 procent av männen etablerade på arbetsmarknaden ett år senare.

I den uppföljning som UKÄ gjorde 2016 var det nästan 1 000 studenter som fullföljde sin utbildning under läsåren 2007/08–2012/13. Av dessa var 66 procent av kvinnorna och 64 procent av männen etablerade på arbetsmarknaden ett år senare.

Tabell 9 Jämförelse mellan etableringsgraden ett år efter fullföljd utbildning mellan uppföljningarna 2016, 2019 och 2021. Procent.

	Andel i denna studie (2021)		Andel i uppföljningen 2019		Andel i uppföljningen 2016	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Lärare	72	73	71	58	68	70
Jurister	60	..	66	..
Sjuksköterskor	83	..	79	..	66	..
Läkare	78	70	69	67	75	62
Tandläkare	77	89	61	79	48	55
Samtliga	74	75	71	67	66	64

Andelen etablerade har alltså ökat något i varje uppföljning jämfört med tidigare uppföljningar. En förklaring kan vara att utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden har varit stark. Arbetslösheten har varit låg samtidigt som det varit många sysselsatta. Det visar statistik från arbetskraftsundersökningen (AKU) från SCB.

Liksom i denna studie visar tidigare studiers resultat att de flesta studenterna på kompletterande utbildningar etablerade sig inom yrken för vilka deras utbildning var relevant.

En genomgång av tidigare rapporter i ämnet från andra myndigheter och organisationer finns att läsa i vår förra studie.¹⁰

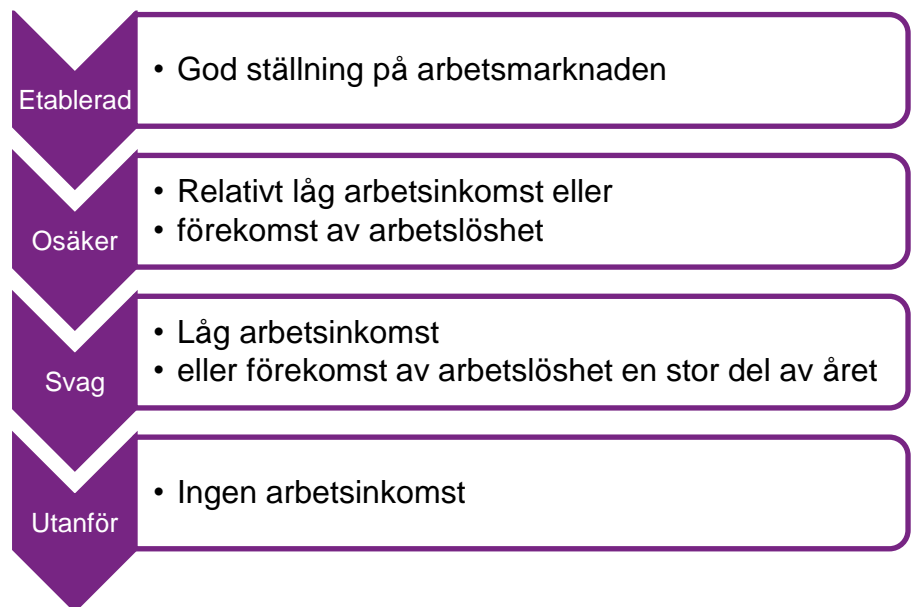
¹⁰ Etablering efter kompletterande utbildning – personer med utländsk utbildning, 2019:3

Bilaga 1: Hur mäts etablering?

I denna undersökning mäts etableringen på arbetsmarknaden för dem som genomgått en kompletterande utbildning i Sverige höstterminen 2014 till vårterminen 2017. Att flera terminer slås samman gör att underlaget blir tillräckligt stort för att göra beräkningar. Uppföljningen sker ett, två och tre år efter fullföljd utbildning för alla läsåren. När denna rapport skrivs är det senaste år som SCB har färdigställda uppgifter för sysselsättning, inkomst och yrke.

Grunden till vår uppföljning består av SCB:s longitudinella integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA). Där finns uppgifter om samtliga individer som var folkbokförda i Sverige respektive år, bland annat födelseregion, sysselsättning, inkomster och yrke.

Den slutgiltiga populationen delas in i fyra kategorier utifrån hur stark ställning de har på arbetsmarknaden:

Dessa fyra kategorier har inkluderats i analysen (och utgör nämnaren i andelsberäkningen). Andelen etablerade beräknas genom att antalet

etablerade divideras med summan av antalet etablerade, antal med osäker ställning, antal med svag ställning och antalet som var utanför arbetsmarknaden.

Etablerad på arbetsmarknaden:

- Individen har varit sysselsatt i november månad det aktuella året enligt den definition som SCB använder i sysselsättningsregistret. Den sammanräknade arbetsinkomsten ska överstiga 241 900 kronor år 2018. Arbetsinkomsten har räknats upp med den genomsnittliga takten på löneökningarna för varje år sedan 1996, vilket är det första året som ingår i beräkningen av etableringen av examinerade på grundnivå och avancerad nivå.
- Det finns inga händelser som påvisar förekomst av arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte är att betrakta som sysselsättning. Arbetslösheten kan vara på hel- eller deltid och gäller även arbetssökande med tillfällig timanställning.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Den definition av etablerad som används här är på många sätt snäv. Det är flera villkor som måste vara uppfyllda under uppföljningsåret för att en person ska räknas som etablerad och definitionen avser därmed relativt väl etablerade individer. Individer som tillhör gruppen etablerade har haft en förhållandevis smidig övergång från utbildning till arbetslivet. Måttet som används för att mäta etablering på arbetsmarknaden för de som genomgått en kompletterande utbildning är konstruerat på samma sätt som det som finns i rapporterna om etableringen bland examinerade på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.

Osäker ställning på arbetsmarknaden:

- Arbetsinkomsten var i intervallet 204 700 – 241 900 kronor.
- Individen har en lägre arbetsinkomst än 204 700 kronor, men är att betrakta som företagare, det vill säga har inkomst från aktiv näringsverksamhet.
- Arbetsinkomsten överstiger 241 900 kronor, men det förekommer arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder under året.
- Arbetsinkomsten överstiger 241 900 kronor, men individen uppfyller inte kriteriet ”sysselsatt i november månad”.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Svag ställning på arbetsmarknaden:

- Arbetsinkomsten var i intervallet 1–204 700 kronor. I denna grupp kommer arbetsinkomsten enbart från anställning.
- Arbetsinkomsten överstiger 204 700 kronor, men det finns förekomst av arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder som överstiger 270 dagar under året.

- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Utanför arbetsmarknaden:

- Det saknas inkomst från förvärvsarbete under det aktuella året.
- Individen definieras inte som studerande eller utanför populationen.

Två grupper ingår inte i beräkningarna: studerande och utanför populationen.

Studerande:

- Individen har under det aktuella året varit registrerad i högskolans forskarutbildning.
- Individen har under det aktuella året varit registrerad i högskolans utbildning på grundnivå eller avancerad nivå samtidigt som studiestöd mottagits.
- Individen har inte varit registrerad i någon högskoleutbildning, men mottagit minst 3 800 kronor i studiestöd.

Denna grupp ingår inte i beräkningen för de redovisningar som avser andel etablerade eller andelar med osäker- eller svag ställning/utanför arbetsmarknaden.

Utanför populationen:

- Individen var inte folkbokförd i Sverige den 31 december aktuellt år.
- Individen var inte folkbokförd i Sverige den 31 december året efter det aktuella året. Detta gäller enbart dem som inte tillhörde gruppen etablerade under det aktuella året.
- Individen saknar helt inkomster i Sverige under det aktuella året. Den disponibla inkomsten var 0 kronor.

Inte heller denna grupp ingår i beräkningen för de redovisningar som avser andelen etablerade eller andelar med osäker eller svag ställning/utanför arbetsmarknaden. De flesta i gruppen har flyttat från Sverige till något annat land. Många i gruppen som flyttat från Sverige har inte fått detta registrerat i folkbokföringen.

Läsanvisning

Tabeller och diagram ger uppgifter om antal eller andelar (%).

- Uppgifter om antal lägre än 3 är ersatt med .. i tabeller
- Uppgifter om antal är avrundade till närmsta tiotal i textdelen i rapporten, om inget annat anges.
- Uppgifter om andelar redovisas inte för grupper om mindre än 20 individer i nämnaren. Ett undantag görs i årets rapport för dem som genomgått den kompletterande utbildningen till jurist.
- Uppgifter om andelar är avrundade till heltal.

Så görs statistiken

Flera olika datakällor har använts för att klassificera ställningen på arbetsmarknaden för de som gått en kompletterande utbildning, eller för att fastställa om de fanns kvar till förfogande på den svenska arbetsmarknaden. Huvudkällan för att klassificera ställningen på arbetsmarknaden har varit inkomstuppgifter från kontrolluppgiftssystemet, de standardiserade räkenskapsutdragen, sociala transfereringar från Försäkringskassan och studieersättningar från Centrala studiestödsnämnden. Uppgifter om sysselsättning har hämtats från Statistiska centralbyråns (SCB) registerbaserade arbetsmarknadsstatistik. Arbetsförmedlingarnas uppgifter om registrerade arbetssökande har använts som information om arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Antalet avlagda examina från grundläggande högskoleutbildning, samt uppgifter om fortsatta studier bland annat i forskarutbildningen, har hämtats från SCB:s universitets- och högskoleregister.

Flertalet av de ovan nämnda uppgifterna finns samlade i SCB:s databas *Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA)*. Huvudsyftet med LISA är att samla information från flera olika register inom det breda området utbildning, sysselsättning och inkomster. Sammankopplingen av flera olika register underlättar användandet av den information som finns. Med hjälp av LISA kan vi bland annat få information om olika gruppers inträde och utträde från arbetsmarknaden, olika gruppers ställning på och utanför arbetsmarknaden, uppgift om yrke och avkastning på utbildning. LISA omfattar för närvarande uppgifter för perioden 1990–2018. Varje år utökas databasen med ytterligare en årgång. Populationen i databasen utgörs av alla som är 16 år och äldre och som är folkbokförda i Sverige den 31 december aktuellt år. En utförligare beskrivning av databasen finns i *Bakgrundsfakta till arbetsmarknads- och utbildningsstatistiken 2011:4*, SCB.

För personer som var etablerade på arbetsmarknaden redovisas uppgift om yrkesgrupp. Uppgiften kommer från den största förvärvskällan under

respektive år. Om det inte fanns någon yrkesuppgift från största förvärvskällan, men i stället en yrkesuppgift från huvudsakligt arbetsställe i november det aktuella året, har novemberuppgiften använts i redovisningen. För personer som saknade uppgift om yrke det aktuella året redovisas inte någon uppgift om yrkesgrupp.

Inkomstgränser för att definiera olika ställning på arbetsmarknaden har justerats för de olika åren. Sedan 2006 används den genomsnittliga löneförändringen på arbetsmarknaden som uppräkningsfaktor för nästkommande uppföljningsår.

Förklaringar av vissa begrepp

Arbetsinkomst

Arbetsinkomsten¹¹ omfattar kontant bruttolön, inkomst av aktiv näringsverksamhet, sjukpenning, havandeskapspenning, smittbärrpenning, sjuklönegaranti, skattepliktig arbetsskadeersättning, rehabiliteringsersättning, föräldrapenning vid barns födelse och adoption, tillfällig föräldrapenning vid vård av barn samt närståendepenning. Arbetsinkomst registreras enbart för personer som haft kontant bruttolön eller inkomst av aktiv näringsverksamhet under det aktuella året. De inkomstgränser som utgör brytpunkter för grupper med olika ställning på arbetsmarknaden avser arbetsinkomsten. Arbetsinkomsten har räknats upp med den genomsnittliga takten på löneökningarna för varje år sedan 1996.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

De arbetsmarknadspolitiska åtgärder som ingår varierar under åren. Under senare år ingår arbetspraktik, jobbgaranti för ungdomar, jobb- och utvecklingsgarantin, sysselsättningsfasen, arbetslivsinriktad rehabilitering, arbetsmarknadsutbildning, projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning, förberedande utbildning, prova på-plats, lärlingsplats, fördjupad kartläggning och vägledning, praktisk kompetensutveckling, arbetslivsintroduktion samt aktiviteter inom vägledning och platsförmedling.

Deltidsarbetslöshet

För att betraktas som deltidarbetslös krävs att individen mottagit arbetslöshetsersättning. En timanställd som samtidigt varit arbetssökande anses också vara deltidarbetslös.

Ej folkbokförd i Sverige

Hit hör personer som avlidit, utvandrat eller som har ett personnummer som inte finns i registret över totalbefolkningen (RTB). Examinerade

¹¹ I SCB:s register benämns dessa Förvärvsinkomst och arbetsrelaterade ersättningar. I denna rapport används i stället det tidigare, förenklade, begreppet arbetsinkomst. Arbetsrelaterade ersättningar är de ersättningar som inte är kontant bruttolön och inkomst från aktiv näringsverksamhet, men ersättningen baseras på tidigare förvärvsinkomst.

utan fullständiga personnummer följs inte upp med avseende på ställningen på arbetsmarknaden.

Examen

Examen som på begäran av den studerande utfärdas av högskolan med examensrätt för berörd examen. Examen kan indelas i tre typer: generell examen, konstnärlig examen respektive yrkesexamen.

Inkomst

Arbetsinkomsten omfattar förvärvsersättning och inkomst av aktiv näringsverksamhet. De inkomstgränser som utgör brytpunkter för grupper med olika ställning på arbetsmarknaden avser arbetsinkomsterna respektive uppföljningsår. Arbetsinkomsten har räknats upp med den genomsnittliga takten på löneökningarna för varje år sedan 1996, vilket är det första året som ingår i beräkningen av etableringen efter examen från högskolan. Följande inkomstgränser för att räknas som etablerad har använts: 2016 var inkomstgränsen 230 200 kronor, 2017 var den 236 000 kronor och 2018 var den 241 900.

Legitimation

Socialstyrelsen prövar och utfärdar legitimationer, bevis om specialistkompetens och olika typer av intyg. Legitimation krävs för att få en anställning. Totalt omfattas 21 olika yrken inom hälso- och sjukvården. Myndigheten fick i juni 2016 ökade anslag för effektivare validering av utländska utbildningar. På motsvarande sätt utfärdar Skolverket legitimationer och utbildningsbevis för lärarstudenter.

Mobilitet

Det är möjligt att beräkna mobilitet på flera sätt och i denna rapport jämförs det lärosäte som studenten var registrerad på med var arbetsstället finns ett år efter senaste registreringstermin. Mobilitet anses ha ägt rum om arbetsstället finns i ett annat län än lärosätet.

Sektor

Universitet och högskolor samt statlig förvaltning ingår i statlig sektor. Den kommunala sektorn delas i denna rapport in i primärkommunal förvaltning och landsting. I privat sektor ingår privata företag samt statliga och kommunala företag.

Sista termin

Uppföljningen sker ett, två och tre år efter senaste registreringstermin.

Studieersättning

De studieersättningar som ingår vid uppföljningen är ersättning i form av studiemedel och utbildningsbidrag till doktorander.

Sysselsättning

I SCB:s sysselsättningsregister definieras en person som sysselsatt om personen utfört förvärvsarbete, antingen som egen företagare eller som

anställd, motsvarande minst en timme per vecka under november månad det aktuella året.

Undersökningspopulation

Alla som har fullföljt en kompletterande utbildning från och med höstterminen 2014 till och med vårterminen 2017 (uppföljningspopulationen) ingår i undersökningen. Till gruppen som har fullföljt utbildningen räknas de som tagit examen (för de grupper för vilka detta finns tillgängligt), har erhållit en legitimation eller tagit samtliga poäng på de kurser inom den kompletterande utbildningen som de har varit registrerade på.

Validering

En utbildning valideras (testas) för att få den bedömd och ett utlåtande som i sin tur kan ge ett utbildningsintyg. En validerad lärarutbildning ger inte legitimation och fast anställning men kan däremot innebära möjligheter till ett lärarvikariat. För jurister betyder utlåtandet att personerna kan arbeta som jurister inom den privata sektorn. För arbete som jurist inom den offentliga sektorn krävs dock kompletterande utbildning.

Yrke

SCB:s yrkesregister innehåller förvärvsarbetande i åldrarna 16–64 år och används för att klassificera personer efter det arbete de utför. Från och med år 2014 redovisas statistiken efter den nya yrkesnomenklaturen Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK 2012).

Bilaga 2: Fakta om utbildningarna

Lärare

Den kompletterande lärarutbildningen bedrivs sedan hösten 2007 inom ramen för det nationella ULV-samarbetet (Utländska lärares vidareutbildning).¹² Mellan 2014 och 2017 ska universiteten i Stockholm, Göteborg, Umeå, Linköping, Örebro och Malmö enligt regleringsbrevan anordna kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk lärarutbildning. Stockholms universitet har det nationella samordningsansvaret för samarbetet. Utbildningen är individuellt anpassad och omfattar högst 120 högskolepoäng, det vill säga fyra terminers heltidsstudier. Utbildningen leder antingen till ett behörighetsbevis från Universitets- och högskolerådet (UHR) eller till en svensk lärarexamen. Det finns också en annan satsning riktad till lärare vid namn kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). Den regleras i en särskild förordning¹³ och leder till en ämneslärarexamen. KPU ingår inte i denna uppföljning.

Enligt en uppföljning från Stockholms universitet 2018 arbetade många av kursdeltagarna som obehöriga lärare under studietiden och läste ULV på deltid.¹⁴ Liknande uppgifter framkommer i en enkätundersökning där ungefär 35 procent av lärarstudenter som gått den kompletterande utbildningen uppger att de redan hade en anställning vid en skola eller förskola under utbildningen.¹⁵ Även enligt resultatet i vår studie verkar det vara vanligt att studenterna arbetar under studietiden. 750 personer var sysselsatta en eller flera terminer under sin utbildning och av dem hade 46 procent något av dessa yrken: förskollärare och fritidspedagoger, grundskollärare eller gymnasielärare.

Jurister

Från och med höstterminen 2007 ingår den kompletterande juristutbildningen i regeringens integrationssatsning och i undersökningsperioden anordnades den vid Göteborgs och Stockholms universitet. Utbildningen omfattar 120 högskolepoäng, det vill säga fyra terminers heltidsstudier. Förkunskapskraven är, utöver mycket goda

¹² Förordningen (2011:689) om vissa behörighetsgivande examina för legitimation som lärare och förskollärare och om högskoleutbildningar för vidareutbildning av lärare och pedagogisk personal inom förskolan som leder till lärar- eller förskollärarexamen

¹³ Förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen

¹⁴ Utvärdering av kompletterande utbildning för akademiker med utländsk examen. Stockholm

¹⁵ Nationell uppföljning. Utländska lärares vidareutbildning 2010–2016. Stockholm

kunskaper i svenska språket, en minst fyraårig utländsk juristutbildning, avslutad med en examen.

Mellan hösten 2013 och våren 2017 var antagningen vilande till utbildningen vid Stockholms universitet. Enligt årsredovisningen fattades beslutet med anledning av att lärosätet inte ansåg att det gick att säkerställa att medlen användes enligt syftet med kompletterande utbildning. En anledning var att flera av de sökande till utbildningen hade svenska gymnasiebetyg och var uppvuxna i Sverige. Dessa kan då vara studenter som inte haft tillräckligt höga betyg för att bli antagna till juristutbildning i Sverige, och därför valt att studera juridik utomlands. Till exempel hade 6 av 15 svenskt gymnasiebetyg av de studenter som antogs hösten 2013. Därmed blev det delvis fel målgrupp som antogs till utbildningen. Därutöver hade de utländska studenterna som antogs stora problem med det svenska språket, eftersom studierna i juridik ställer höga krav på språklig förståelse.¹⁶

Från hösten 2017 har antagningen till utbildningen återupptagits.

Sjuksköterskor, läkare och tandläkare

För kompletteringsutbildningarna för sjuksköterskor, läkare och tandläkare finns det en nationell planeringsgrupp och Karolinska Institutet är nationell samordnare. För tandläkare och sjuksköterskor gäller att de som genomfört utbildningen kan ansöka om legitimation direkt efter utbildningen. Läkarna ansöker däremot om behörighet att få söka allmäntjänstgöring (AT).

Kompletteringsutbildningen för läkare (KUL) startades 2009. Den anordnades under undersökningsperioden av Göteborgs universitet, Karolinska Institutet och Linköpings universitet.¹⁷

Kompletteringsutbildningen för sjuksköterskor (KUSSK) gavs första gången 2009. Under undersökningsperioden gavs den vid Göteborgs universitet och Karolinska Institutet. Syftet med utbildningen är att den studerande, efter avslutade studier, ska kunna ansöka om svensk legitimation hos Socialstyrelsen för att sedan kunna arbeta som sjuksköterska i Sverige.

Kompletteringsutbildningen för tandläkare (KUT) har Göteborgs universitet och Karolinska Institutet bedrivit under undersökningsperioden.

¹⁶ Årsredovisning Stockholms universitet

¹⁷ Utvärdering och uppföljning: Kompletteringsutbildningen för läkare med examen från land utanför EU/EES, 2009-2014

Referenser

Högskoleverket (2003). Ett svenskt kvitto? Kompletterande utbildning för utländska akademiker. Stockholm.

Högskoleverket (2008). Hur går det efter kompletterande utbildning för utländska akademiker? Rapport 2008:30 R. Stockholm.

Högskoleverket (2012). Kompletterande utbildningar för utländska akademiker. Rapport 2012:8 R. Stockholm.

Karolinska Institutet (2016) Utvärdering och uppföljning: Kompletteringsutbildningen för läkare med examen från land utanför EU/EES, 2009–2014. Dnr: 1-773/2015.

Karolinska Institutet (2017) Utvärdering och uppföljning: Kompletteringsutbildningen för sjuksköterskor med examen från land utanför EU/EES, 2009–2015. Dnr: 1-930/2016.

Stockholms universitet (2012) Niknami S. & Schröder, L. Utvärdering av kompletterande utbildning för akademiker med utländsk examen. Stockholm.

Stockholms universitet (2018) Nationell uppföljning. Utländska lärares vidareutbildning 2010–2016.

Regeringen (2001) Den öppna högskolan, regeringens proposition 2001/02:15.

Regeringen (2013) Budgetpropositionen 2014, regeringens proposition 2013/14:1.

Universitetskanslersämbetet (2016). Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning. Rapport 2016:12.

Universitetskanslersämbetet (2019). Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning. Rapport 2019:3.

Utbildningsdepartementet (2018) Universitets- och högskoleenheten Kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk utbildning. Promemoria U2018/01274/UH.

Årsredovisningar för Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Linköpings universitet.

Lagar och förordningar

Högskolelag (1992:1434)

Lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer

Förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer

Förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning

Förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen

Förordningen (2011:689) om vissa behörighetsgivande examina för legitimation som lärare och förskollärare och om högskoleutbildningar för vidareutbildning av lärare och pedagogisk personal inom förskolan som leder till lärar- eller förskollärarexamen

Förordningen (2012:810) med instruktion för Universitetskanslersämbetet

Patientsäkerhetsförordning (2010:1369)

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

